
विवरण पत्र 'अ' व 'ब'

विवरणपत्र 'अ'
एकूण अर्थसंकल्पीय अंदाजाचा कार्यक्रमानुसार तपशील

(रुपये हजारात)

अनुक्रमांक	कार्यक्रम	प्रत्यक्ष रकमा २०१४-२०१५			अर्थसंकल्पीय अंदाज २०१५-२०१६			
		Actual 2014-2015			Budget Estimates 2015-2016			
		महसुली Revenue	भांडवली Capital	एकूण Total	महसुली Revenue	भांडवली Capital	एकूण Total	
1	2	3	4	5	6	7	8	
१.	विधी व न्याय विभाग मंत्रालय							
	योजनेत्तर	...	12598711	00	12598711	15543024	—	15543024
	योजनांतर्गत	...	40952	00	40952	71400	21000	93400
	एकूण	...	12639663	00	12639663	15614424	21000	15635424
२.	उच्च न्यायालय							
	योजनेत्तर	...	1793179	—	1793179	2140149	—	2140149
	योजनांतर्गत	...	—	—	—	—	—	—
	एकूण	...	1793179	—	1793179	2140144	—	2140149
३.	दिवाणी व सत्र न्यायालये							
	योजनेत्तर	...	7967940	—	7967940	10340927	—	10340927
	योजनांतर्गत	...	—	—	—	—	—	—
	एकूण	...	7967940	—	7967940	10340927	—	10340927
४.	लघुवाद न्यायालये							
	योजनेत्तर	...	368024	—	368024	426942	—	426942
	योजनांतर्गत	...	—	—	—	—	—	—
	एकूण	...	368024	—	368024	426942	—	426942
५.	महानगर दंडाधिकारी न्यायालये							
	योजनेत्तर	...	394254	—	394254	453355	—	453355
	योजनांतर्गत	...	—	—	—	—	—	—
	एकूण	...	394254	—	394254	453355	—	453355
६.	फौजदारी न्यायालये							
	योजनेत्तर	...	465920	—	—	465920	632836	632836
	योजनांतर्गत	...	—	—	—	—	—	—
	एकूण	...	465920	—	—	465920	632836	632836
७.	महाप्रशासक व शासकीय विश्वस्त							
	योजनेत्तर	...	8410	—	8410	11057	—	11057
	योजनांतर्गत	...	—	—	—	—	—	—
	एकूण	...	8410	—	8410	11057	—	11057

विवरणपत्र 'अ' - चालू

1	2	3	4	5	6	7	8	
८.	मुंबईचे शोरीफ							
	योजनेत्तर	...	10086	—	10086	17194	—	17194
	योजनांतर्गत	...	—	—	—	—	—	—
	एकूण	...	10086	—	10086	17194	—	17194
९.	विधी सल्लागार व समुपदेशी							
	योजनेत्तर	...	665933	—	665933	679554	—	679554
	योजनांतर्गत	...	—	—	—	100	—	100
	एकूण	...	665933	—	665933	679654	—	679654
१०.	धर्मादाय संघटना							
	योजनेत्तर	...	338027	—	338027	467466	—	467466
	योजनांतर्गत	...	—	—	—	—	—	—
	एकूण	...	338027	—	338027	467466	—	467466
११.	धर्मादाय दाननिधी							
	योजनेत्तर	...	2292	—	2292	4068	—	4068
	योजनांतर्गत	...	—	—	—	—	—	—
	एकूण	...	2292	—	2292	4068	—	4068
१२.	निबंधक, भागीदारी संस्था,							
	योजनेत्तर	...	24892	—	24892	33465	—	33465
	योजनांतर्गत	...	—	—	—	—	—	—
	एकूण	...	24892	—	24892	33465	—	33465
१३.	महाराष्ट्र राज्य विधी आयोग,							
	योजनेत्तर	...	00	—	00	10	—	10
	योजनांतर्गत	...	—	—	—	—	—	—
	एकूण	...	00	—	00	10	—	10
१४.	सरकारी मुखत्यार							
	योजनेत्तर	...	26195	—	26195	30610	—	30610
	योजनांतर्गत	...	—	—	—	—	—	—
	एकूण	...	26195	—	26195	30610	—	30610
१५.	स्थानिक संस्था व पंचायत राज							
	योजनेत्तर	...	56698	—	56698	74000	—	74000
	योजनांतर्गत	...	—	—	—	—	—	—
	एकूण	...	56698	—	56698	74000	—	74000
१६.	सामाजिक सुरक्षा व कल्याण							
	योजनेत्तर	...	5100	—	5100	5100	—	5100
	योजनांतर्गत	...	—	—	—	—	—	—
	एकूण	...	5100	—	5100	5100	—	5100
	एकूण	...	12598711	—	12598711	15543024	—	15543024

STATEMENT 'A' — Contd.

9	10	11	12	13	14		
							Sheriff Of Mumbai
906904	—	906904	745169	—	745169	...	Non Plan
—	—	—	—	—	—	...	Plan
906904	—	906904	745169	—	745169	...	Total
							Legal Advisors and Counsels
543739	—	543739	620163	—	620163	...	Non Plan
—	—	—	—	—	—	...	Plan
543739	—	543739	620163	—	620163	...	Total
							Charity Organisations
3354	—	3354	3847	—	3847	...	Non Plan
—	—	—	—	—	—	...	Plan
3354	—	3354	3847	—	3847	...	Total
							Charitable and Religious Endowments
34194	—	34194	33691	—	33691	...	Non Plan
—	—	—	—	—	—	...	Plan
34194	—	34194	33691	—	33691	...	Total
							Registrar of Firms
24	—	24	10	—	10	...	Non Plan
—	—	—	—	—	—	...	Plan
24	—	24	10	—	10	...	Total
							Maharashtra State Law Commission
—	—	—	—	—	—	...	Non Plan
—	—	—	—	—	—	...	Plan
—	—	—	—	—	—	...	Total
							Official Assignees
27950	—	27950	32697	—	32697	...	Non Plan
—	—	—	—	—	—	...	Plan
27950	—	27950	32697	—	32697	...	Total
							Compensation & Assignment to Local Bodies
74000	—	74000	74000	—	74000	...	Non Plan
—	—	—	—	—	—	...	Plan
74000	—	74000	74000	—	74000	...	Total
							Social Security & Welfare
51	—	51	79	—	79	...	Non Plan
—	—	—	—	—	—	...	Plan
51	—	51	79	—	79	...	Total
16526498	—	16526498	17447595	—	17447595	...	Grand Total

विवरणपत्र 'ब'

प्रधान शीर्ष-नि कार्यक्रमानुसार तपशिलवार एकूण अर्थसंकल्पीय अंदाज

(रुपये हजारात)

अनुक्रमांक	प्रधान शीर्षकाचे नाव	प्रत्यक्ष रकमा २०१४-२०१५			अर्थसंकल्पीय अंदाज २०१५-२०१६			
		Actual 2014-2015			Budget Estimates 2015-2016			
		महसुली Revenue	भांडवली Capital	एकूण Total	महसुली Revenue	भांडवली Capital	एकूण Total	
1	2	3	4	5	6	7	8	
२०१४- न्यायदान								
१.	उच्च न्यायालय	...	1792935	—	1792935	2122255	—	2122255
२.	दिवाणी व सत्र न्यायालये	...	7967940	—	7967940	10340927	—	10340927
३.	फौजदारी न्यायालये	...	495920	—	495920	632826	—	632826
४.	लघुवाद न्यायालये	...	368024	—	368024	426942	—	426942
५.	इलाखा शहर दंडाधिकारी न्यायालये	...	394254	—	394254	453355	—	453355
६.	महाप्रशासक व शासकीय विश्वस्त	...	8410	—	8410	11057	—	11057
७.	मुंबई शेरीफ	...	10086	—	10086	17194	—	17194
८.	महाराष्ट्र राज्य विधी आयोग	...	0	—	0	10	—	10
९.	विधी सल्लागार व समुपदेशी	...	665933	—	665933	679554 +100 भारित	—	679554 +100 भारित
१०.	सरकारी मुख्त्यार	...	26195	—	26195	30610	—	30610
११.	८०० इतर खर्च	...	324525	—	324525	387	—	387
	एकूण	...	12024222	—	12024222	14715217	—	14715217
२०५२- सचिवालय - सर्वसाधारण सेवा								
१.	विधी व न्याय विभाग (मंत्रालय) योजनेतर	...	147480	—	147480	236148	—	236148
	योजनांतर्गत	...	40952	—	40952	71400	—	71400
	एकूण	...	188432	—	188432	307548	—	307548
२०७०- इतर प्रशासनीक सेवा								
१.	धर्मादाय संघटना	...	338027	—	338027	467466	—	467466
	एकूण	...	338027	—	338027	467466	—	467466
२२५०- इतर सामाजिक सेवा								
१.	धर्मादाय दाननिधी	...	2292	—	2292	4068	—	4068
	एकूण	...	2292	—	2292	4068	—	4068
३४७५- इतर सर्वसाधारण आर्थिक सेवा								
१.	निबंधक, भागिदारी संस्था	...	24892	—	24892	33465	—	33465
	एकूण	...	24892	—	24892	33465	—	33465
३६०४- स्थानिक संस्था आणि पंचायत राज्य								
	संस्था यांना नुकसान भरपाईच्या व अभिहस्तांकित रकमा देणे	...	56698	—	56698	74000	—	74000
	एकूण	...	56698	—	56698	74000	—	74000
४०५९- सार्वजनिक बांधकामावरील भांडवली खर्च								
		...	—	—	—	21000	—	21000
	एकूण	...	—	—	—	21000	—	21000

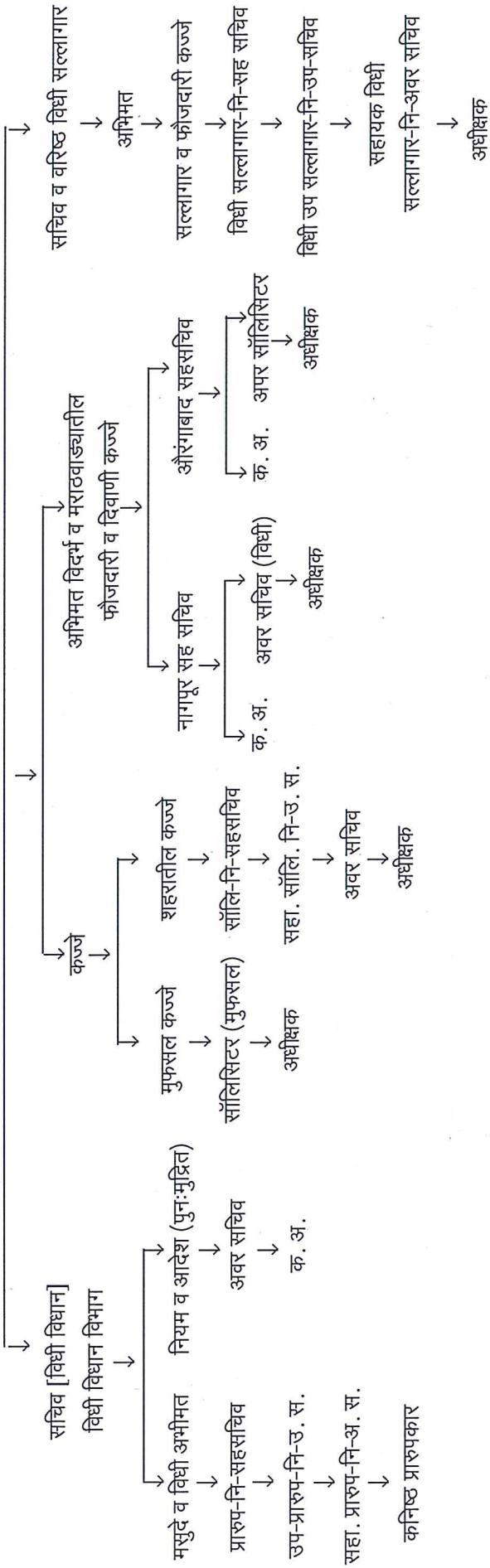
STATEMENT 'B'
Major-Heads-cum-Programmewise details of the Budget Estimates

(Rs. in thousands)

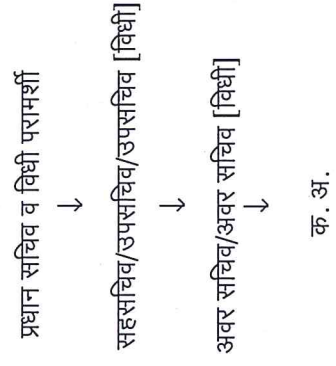
सुधारित अंदाज २०१५-२०१६			अर्थसंकल्पीय अंदाज २०१६-२०१७			
Revised Estimates 2015-2016			Budget Estimates 2016-2017			
महसुली	भांडवली	एकूण	महसुली	भांडवली	एकूण	
Revenue	Capital	Total	Revenue	Capital	Total	
9	10	11	12	13	14	
						... 2014—ADMINISTRATION OF JUSTICE
—	—	—	—	—	—	... High Court
—	—	—	—	—	—	... Civil & Sessions
—	—	—	—	—	—	... Criminal Courts
—	—	—	—	—	—	... Small Causes Courts
—	—	—	—	—	—	... Metropolitan Magistrates Courts
—	—	—	—	—	—	... Administrator General & Official Trustees
—	—	—	—	—	—	... Sheriff of Mumbai
—	—	—	—	—	—	... Mah. State Law Commission
—	—	—	—	—	—	... Legal Advisors and counsels
—	—	—	—	—	—	... Official Assignee
—	—	—	—	—	—	... 800 Other Expenses
—	—	—	—	—	—	... Total
						... 2052—SECRETARIATE GENERAL SERVICES
236336	—	236336	263163	—	263163	... Law & Judiciary Deptt. (Mantralaya)
49980	—	49980	106000	—	106000	... Plan
286316	—	286316	369163	—	369163	... Total
						... 2070—OTHER ADMINISTRATIVE SERVICES
543739	—	543739	620163	—	620163	... Charity Organisation
543739	—	543739	620163	—	620163	... Total
						... 2250—OTHER SOCIAL AND COMMUNITY SERVICES
3354	—	3354	3847	—	3847	... Charitable and Religious Endowments
3354	—	3354	3847	—	3847	... Total
						... 3475—OTHER GENERAL ECONOMIC SERVICE
34194	—	34194	33691	—	33691	... Registrar of Firms
34194	—	34194	33691	—	33691	... Total
						3604—COMPENSATION AND ASSIGNMENTS
74000	—	74000	74000	—	74000	... TO LOCAL BODIES AND PANCHAYATI RAJ INSTITUTIONS.
74000	—	74000	74000	—	74000	... Total
						... 4059—CAPITAL OUTLAY ON PUBLIC WORKS
199812	—	199812	30000	—	30000	...
199812	—	199812	30000	—	30000	... Total

विधी विषयक शाखा

प्रधान सचिव व विधी परामर्शी (विभाग प्रमुख)

विधी विषयेतर शाखा [प्रशासन]

कार्यासने - १ ते २५ व कार्यासन २-अ

१. विधी व न्याय विभाग (मंत्रालय विभाग)

प्रस्तावना

मंत्रालयातील विधी व न्याय विभाग हा मुख्यतः तांत्रिक विभाग आहे. त्याच्या दोन शाखा असून त्यापैकी एक विधीविषयेतर आणि दुसरी विधीविषयक काम पाहणारी आहे.

विधीविषयेतर शाखा ह्या विधी व न्याय विभाग (खुद्द), न्यायमंडळ, विधी अधिकारी व धर्मदाय संघटना, महाप्रशासक व शासकीय विश्वस्त आणि निबंधक, भागीदारी संस्था ह्या कार्यालयांच्या आस्थापनेसंबंधी व अनुषंगिक बाबींवर कार्यवाही करीत असतात. ही प्रशासकीय बाबींची कामे एकूण २६ कार्यासने पाहतात.

विधीविषयक कामाचे तीन भाग पडतात मंत्रालयीन विभागांना वैधानिक सल्ले देणारा, कज्जे व अभिहस्तांतरण लेखनविषयक कामे करणारा आणि विधी विधान विषयक कामाचे मसुदे तयार करणारा, असे ते तीन भाग आहेत.

विभागाच्या कामाचा सविस्तर तपशील

(१) विधीविषयेतर शाखा :-

(अ) विधी व न्याय विभागाच्या प्रशासकीय नियंत्रणाखाली असलेल्या खालील कार्यालयांच्या प्रशासकीय व वित्तीय बाबी या विभागाकडून हाताळण्यात येतात.

- (१) विधी व न्याय विभाग (मंत्रालय खुद्द),
- (२) धर्मादाय आयुक्त, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई,
- (३) महाप्रशासक व शासकीय विश्वस्त,
- (४) लघुवाद न्यायालये,
- (५) मुंबईचे शेरीफ,
- (६) दिवाणी, सत्र आकण फौजदारी न्यायालये,
- (७) महानगर दंडाधिका-यांचे न्यायालय, मुंबई,
- (८) विधी सल्लागार व समुपदेशी,
- (९) धर्मादाय व धार्मिक दाननिधी,
- (१०) निबंधक, भागीदारी संस्था,
- (११) महाराष्ट्र राज्य विधी आयोग,
- (१२) महाराष्ट्र विधी सेवा प्राधिकरण.

(ब) तसेच या विभागाकडून उच्च न्यायालयाशी संबंधित वित्तीय बाबीही हाताळल्या जातात.

(क) नागपूर व औरंगाबाद येथे मुंबई उच्च न्यायालयाच्या खंडपीठाची स्थापना झाल्यानंतर या विभागाच्या आस्थापनेअंतर्गत नागपूर व औरंगाबाद येथे सह सचिव यांच्या नियंत्रणाखाली कार्यालये स्थापन करण्यात आली आहेत. ही कार्यालये संबंधित खंडपीठातील विविध विभागांच्या प्रकरणी विधी विषयक सल्ले देण्याचे काम करतात.

(ड) श्री सिध्दिविनायक गणपती मंदिर विश्वस्त व्यवस्था (प्रभादेवी) अधिनियम, १९८० नुसार श्री सिध्दिविनायक गणपती मंदिर न्यास दादर, मुंबई; श्री साईबाबा संस्थान विश्वस्त व्यवस्था (शिर्डी) अधिनियम, २००४ मधील

तरतूदीनुसार श्री साईबाबा विश्वस्त व्यवस्था, शिर्डी; पंढरपूर मंदिर अधिनियम, १९७३ अन्वये श्री विठ्ठल रुक्मिणी मंदिर, पंढरपूर समिती व मुंबई विश्वस्त अधिनियम, १९६० मधील प्रकरण ७(अ) अन्वये पश्चिम महाराष्ट्र देवस्थान व्यवस्थापन समिती, कोल्हापूर यांच्या कामकाजाचे नियमन या विभागामार्फत केले जाते.

(ई) या विभागाकडून उच्च न्यायालयातील व दुय्यम न्यायालयातील सरकारी वकील व सहायक सरकारी वकील व महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकरणामधील मुख्य सादरकर्ता अधिकारी व सादरकर्ता अधिकारी यांच्या नियुक्त्यांचे आदेश निर्गमित केले जातात. तसेच गृह विभागाकडून विशेष शासकीय अभियोक्त्यांबाबत आलेल्या प्रस्तावांवर अभिप्राय देऊन ते शासनाच्या मान्यतेसाठी सादर केले जातात.

(२) विधीविषयक शाखा

(अ) वैधानिक बाबींवर अभिप्राय / सल्ले देणारी शाखा :-

या शाखेस 'अ' शाखा असे संबोधले जाते. या शाखेचा संबंध मुख्यतः मंत्रालयातील सर्व प्रशासकीय विभागांना दिवाणी व फौजदारी प्रकरणी विधीविषयक सल्ला देण्याच्या कामाशी तसेच विद्यापीठांच्या कायदानुसार कुलगुरु/राज्यपाल यांच्या कार्यालयास अभिप्राय देण्याच्या कामाशी येतो.

(ब) कज्जे अभिहस्तांतरण लेखन शाखा :-

या बाबतची कामे पुढील ३ भागांमध्ये केली जातात.

(१) फौजदारी कज्जे :- राज्यातील फौजदारी खटले, ज्यात दोषमुक्ती विरुद्ध अपील करणे, पुनर्निरीक्षण अर्ज, बंदी प्रत्यक्षीकरण करण्याचे विनंती अर्ज वगैरे कामे तसेच त्यावर देखरेख करण्याचे काम तसेच खटले काढून घेण्याबाबत व फौजदारी प्रक्रिया संहितेमध्ये नमुद केलेल्या विशिष्ट खटल्यांबाबत, लाचलुचपत प्रतिबंधक कायदानुसार खटला दाखल करणेबाबत अभिप्राय देणे, सर्व मंत्रालयीन प्रशासकीय विभागांना फौजदारी स्वरूपाच्या येणा-या अडचणींबाबत अभिप्राय देणे हे काम विभागातील 'अ' शाखा करते. सरकारी अभियोक्त्यांना प्रशासकीय विभागाने सूचना केल्यास त्या प्रस्तावावर कायदेशीर बाबींचा विचार करून विशिष्ट सरकारी अभियोक्त्यास सरकारी बाजू मांडण्याबाबत सूचना दिल्या जातात.

(२) शहरातील कज्जे व अभिहस्तांतरण :-

ह्या शाखेस ई शाखा असे म्हणतात. या शाखेकडून पुढील कामे केली जातात.

(१) निर्णयार्थ पाठविण्यात आलेल्या विक्रीकरांच्या कज्जांसह उच्च न्यायालयाच्या मूळ न्यायशाखेतील कज्जे, उच्च न्यायालयातील (अपील न्याय शाखेत) रिट अर्ज, नगर दिवाणी न्यायालये, लघुवाद न्यायालये व सर्वोच्च न्यायालयातील कज्जे संबंधीचे काम शहर कज्जे शाखा पहात असते. शिवाय कज्जाच्या बाबतीत इतर विभागांना ही शाखा सल्ला देत असते. शासकीय अभियोक्त्यांना प्रशासकीय विभागाने सूचना केल्यास त्या प्रस्तावावर कायदेशीर बाबींचा विचार करून विशेष सरकारी अभियोक्त्यास सरकारची बाजू मांडण्याबाबत सूचना दिल्या जातात.

(२) महाराष्ट्राचे राज्यपाल ज्यांत पक्षकार आहेत असे विलेख अगर लेख तयार करणे व त्यांची छाननी करणे, तसेच भाडेपट्टा लेख, लायसन्स वगैरेसाठी करारनामे करणे व अभिहस्तांतरणाची संबंधित असलेली इतर प्रकरणेही या शाखेमार्फत हाताळली जातात.

(३) नौ अधिकरण वाद, समन्स आणि सन १९५२ च्या लेख प्रमाणक (नोटरी) अधिनियमांसंबंधीचे काम देखील 'इ' शाखा पहाते.

(३) मुफसल कज्जे :-

या शाखेस 'म' शाखा असे संबोधले जाते. या शाखेकडून पुढील कामे केली जातात.

(१) विदर्भ आणि मराठवाडा विभागाशिवाय इतर विभागातील मुफसल कज्जांच्या कामात शासनाच्या वतीने कज्जे दाखल करणे अगर कज्जात शासनाच्या वतीने बचाव करणे या कामाच्या सुसाध्यतेबद्दल सल्ला देणे, फियाद-कज्जांची व कैफियतेची छाननी करणे आणि जिल्हा न्यायालये, उच्च न्यायालय यात अपील दाखल करण्याबद्दल अगर न करणे इ. कामाचा समावेश होतो. या विभागातून इतर राज्याच्या वतीने किंवा भारतातील इतर राज्यातील अधिका-यांच्या वतीने आणि भारत सरकार व त्यांचे अधिकारी यांच्या वतीने मुफसल न्यायालयामधील दिवाणी कज्जांवर लक्ष ठेवण्यात येते व असे कज्जे चालविण्यात येतात.

(२) जिल्हातील शासकीय मुफसल खटल्यावर योग्य नियंत्रण ठेवण्याच्या प्रयोजनासाठी महाराष्ट्र शासनाने १९७७ पासून जिल्हा सरकारी वकीलांच्या कार्यालयांच्या तपासणीचे काम हाती घेण्याची योजना सुरु केली आहे. सॉलिसिटर (मुफसल वाद), अपर सॉलिसिटर (मुफसल वाद), यांनी या तपासण्या करावयाच्या असतात. अशा तपासणीच्या वेळी जिल्हातील सर्व स्थानिक अधिकारी व न्यायासनाचे अध्यक्ष व सदस्य यांच्याशी संपर्क साधून शासकीय कज्जासंबंधीच्या बाबीसंबंधी चर्चा केली जाते. मुफसल क्षेत्रातील शासकीय दिवाणी खटल्यांचे प्रभावी पर्यवेक्षण करण्याच्या आणि त्यावर नियंत्रण ठेवण्याच्या बाबतीत आणि ब-याचश्या अडचणी दूर करण्याच्या व विधि अधिकां-यांच्या मनातील गैरसमज दूर करण्याच्या तसेच जिल्हा कार्यालयातील कामाचा दर्जा सूधारण्याच्या दृष्टीने या तपासण्या फारच उपयुक्त ठरत असल्याचे दिसून आले आहे.

(३) प्रशासकीय सोयीसाठी नागपूर आणि औरंगाबाद येथे विभागाच्या दोन स्वतंत्र शाखा आहेत. ह्या मंत्रालयीन विभागाचाच एक भाग असून त्या-त्या महसूल विभागाच्या कक्षेत काम करतात. या शाखांना सह सचिवांच्या दर्जाचे अधिकारी आहेत. नागपूर आणि औरंगाबाद येथे असलेल्या विधि व न्याय विभागाच्या शाखा अनुक्रमे विदर्भ आणि मराठवाडा विभागातील दिवाणी व फौजदारी कज्जे, अभिप्रायाच्या बाबी तसेच रिट, वादाच्या सूचना आणि किरकोळ बाबी यासंबंधी कार्यवाही करीत असतात.

(२-ब) विधि विधानाचे मुसदे तयार करणारी शाखा :-

(१) विधि व न्याय विभागाच्या ह्या शाखेस व (विधि विधान) शाखा असे संबोधले जाते. विधि विधानाचे काम म्हणजे भारतीय संविधानाच्या सातव्या परिशिष्टातील याद्या २ व ३ या नमूद केलेल्या सर्व राज्य व समवर्ती विषयासंबंधीची शासकीय विधेयके व अध्यादेश या संबंदात कार्यवाही होय. तसेच सर्व गौण विधि विधानाचे मुसदे म्हणजे संविधानीक नियम, उपविधी, अधिसूचना, आदेश, योजना व तत्सम इतर लेख जे केंद्रिय अधिनियमाखाली अगर राज्य अधिनियमाखाली काढावयाचे असतात त्यांचे मुसदे तपासण्याचे/ छाननी करण्याचे काम ही शाखा करते. ही शाखा वेगवेगळ्या मंत्रालयीन प्रशासकीय विभागांनी तयार केलेल्या विधि विधान विषयक प्रस्तावांना त्याचप्रमाणे महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालयकडून आलेल्या अशासकीय विधेयकांचा अंमल करण्याकरिता कोणत्याही विधि विधानाचे काम हाती घेण्याच्या इष्टतेचा व सक्षमतेचा प्रश्न विधिविषयक दृष्टीकोनातून तपासून पाहते. या अनुषंगाने राज्याच्या विधिमंडळाशी संबंधित असलेल्या सर्व तांत्रिक बाबींचे कामही याच शाखेमार्फत करण्यांत येत असते.

(२) महाराष्ट्र राज्यात अंमलात असलेले सर्व राज्य अधिनियम असलेले महाराष्ट्र संहिता हे एक शासकीय प्रकाशन आहे. कायद्याचा व्यवसाय करणा-यांना तसेच इतर नागरिकांनाही हे प्रकाशन उपयुक्त असल्याचे आढळून आले आहे. त्यामुळे या प्रकाशनाद्वारे राज्याचे सर्व अधिनियम हे सर्वसाधारण जनतेला वाजवी किंमतीत उपलब्ध करून देण्याचा उद्देश आहे. अधिनियमांच्या पुनर्मुद्रणाचे काम आणि महाराष्ट्र संहिता अद्ययावत ठेवण्यासाठी पुनःस्थापना मालिका वेळोवेळी काढण्याचे काम, त्याचप्रमाणे राज्य अधिनियम शासनाच्या संकेतस्थळावर (वेबसाईट) घेण्याचे काम देखील या शाखेत सचिव (विधि विधान), विधि व न्याय विभाग यांच्या देखरेखीखाली होत असते.

(३) नियम व आदेश अद्यावत करणा-या शाखेस 'र' शाखा असे संबोधले जाते. महाराष्ट्र नियम व आदेश हे सर्वात जुन्यापैकी एक महत्वाचे प्रकाशन असून त्यामध्ये भारतीय संविधानासहित केंद्राने व राज्याने केलेल्या निरनिराळ्या अधिनियमाखाली राज्या शासनाने केलेले नियम व आदेश समाविष्ट आहेत. हे प्रकाशन दोन भागात म्हणजे राज्याने केलेल्या अधिनियमाखाली केलेले नियम व आदेश आणि केंद्राने केलेल्या अधिनियमाखाली केलेले नियम व आदेश यामधील सर्व महत्वाच्या दुय्यम विधि विधानाचा एकाच टिकाणी समावेश केलेला आहे. हे प्रकाशन विधानमंडळाचे सभासद, न्यायालये, वकिलवर्ग व सर्वसाधारण जनता यांना उपयुक्त ठरते असे आढळून आले आहे. वेळोवेळी पुनःस्थापना मालिका काढून हे नियम व आदेश अद्ययावत ठेवण्यात येत आहेत. सचिव, विधि व न्याय विभाग (विधि विधान) यांच्या देखरेखीखाली विधि व न्याय विभागाची 'र' शाखा हे काम पाहते.